

Seminar kirkeordning - Kirkemøtet 2012

Hva i vår kirkeforståelse er viktig å vektlegge i arbeidet med ny kirkeordning?

Innlegg ved biskop Solveig Fiske

Utgangspunktet mitt for å nærme meg et svar på dette spørsmålet er at kirke hører til i et lokalmiljø, i menneskers konkrete møte med kirkens evangelium og med sakramentene.

Folkekirken har sitt utgangspunkt i folks alminnelige liv og erfaringer, og hjelper folk til å leve og tolke sine liv i lys av evangeliet om Jesus Kristus. Midt i folks liv skal kirken være, representert ved kirkebygg, kirkegård og mennesker som møter oss og tar oss på alvor. Kirken er en stabil faktor i samfunnet og folks liv, i motsetning til, og til forskjell fra alle døgnfluene som kommer og går. Som biskop i et bispedømme med høy dåpsprosent, stor oppslutning om konfirmasjon og trosopplæring og sterke tradisjoner for å ivareta kirker og kirkegårder, kjenner jeg et ansvar for å bære fram stemmene fra dem som sier det omtrent slik:

«Den framtidige kirke må være gjenkjennelig som den kirka vi har tilhørighet till!»

Jeg vil utfordre til å gjennomtenke tre spørsmål som berører dette.

1. Når vi snakker om «kirken selv» eller kirkens «vi», HVEM snakker vi om da?

Kirkens «vi» er mangetydig. Jeg tror det trengs en bevisstgjøring om det, i måten det kommuniseres om kirken på. Når snakker vi om hva?

Media snakker oftest om kirken som dens ledere. Når kirken bestemmer noe, er det som regel Kirkemøtet det snakkes om – eller kanskje Kirkerådet eller Bispemøtet. Hva med dem som er uenige i det kirken har vedtatt? Er de ikke fortsatt en del av kirken?

Kirken har sin organisasjon og sine beslutningsorgan. Kirkeloven sier at kirken består av alle dømte og tilhørende Den norske kirke. Når vi har en medlemsmasse på 80 % av den norske befolkning, så forplikter det oss som organisasjon, på å gjøre vårt ytterste for å slippe de ulike stemmene og ressursene til. Som kirkemøte er vi ansvarlige for å se hva som kan ivareta helheten og mangfoldet, og det gjelder i både den ene og den andre retningen – for vi trenger hverandre! Hvem representerer vi egentlig, når vi sitter her?

Kirkens «Vi» er ikke først og fremst en demokratisk eller politisk størrelse. Kirken er mennesker. Den har kjerneord som fellesskap, forsoning, nestekjærlighet. Alt dette som beskriver at vi er ett – i Kristus. I gudstjenesten synliggjøres kirkens «vi». Der det finnes et «vi», vil det også være et «dere». Slik må det være, men ingenting er så ekskluderende som å bli betraktet som ikke tilhørende et fellesskap, når du selv betrakter deg som en del av det. Hvem er kirkens «vi» i gudstjenesten, hvem inkluderes da?

Jesus var grenseløst alminnelig og inkluderende. Han gikk i synagogen med de skriftlærde og søkte fellesskap med de vantro og urene. Han praktiserte en åpenhet som kirka stadig må passe på å leve troverdig opp til. Hvem er kirkens «vi», og hvordan preger det våre prioriteringer, våre bønner og vår organisasjon. Jeg tror det er viktig at dette spørsmålet klinger med i vårt arbeid med gudstjenesteliv, med diakoni og med trosopplæring.

I folkekirkelig tradisjon er det beste å skrive spørsmålet om og ikke spørre så mye om HVEM kirken er som HVA kirken er.

Hva gjør kirken til kirke? Jesus sa det helt enkelt: Der to og tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dere! Folkekirkens viktigste teologiske kjennetegn er Ordet som det som konstituerer kirken. Det er den tilbudte nåden som utgangspunkt for kirkeforståelsen. Jeg tror dette fokuset er viktig som en påminnelse om at kirken ikke er en målbar størrelse, og at det ikke er gitt oss å veie og måle den.

Men jeg tror vi trenger det første spørsmålet som en korrigerende påminnelse: Hvem er kirkens «vi»? Det neste spørsmålet jeg vil utfordre til å gjennomtenke i arbeidet med framtidens kirke er dette:

2. Hvordan kan vi trygge at kirkens rom og ritualer holdes åpne for menneskers alminnelige liv?

Vi må ikke lage en kunstig spenning mellom gudstjenesten og livsritene. Vår gudstjenestefeiring har mye å lære av de kirkelige handlingene sitt fokus som spør: Hvem er samlet her, og hva er den livserfaringen som preger oss i møtet med evangeliet denne dagen? Jeg tror at en langsiktig tenkning med fokus nettopp på evangeliets og gudstjenestenes berøringspunkt med mennesker på veien gjennom livet, er avgjørende for å bevare vår kirke som folkekirke.

For mange kirkemedlemmer er kirken ikke først og fremst en organisasjon, men det konkrete bygget eller kirkerommet de kjenner, og alt det representerer. Til dette konkrete og synlige uttrykket for Guds nærvær i verden knytter mennesker sin forankring og sin tilhørighet. Jeg mener det henger godt sammen med forståelsen av kirken som fellesskap, og kirken som stedet der ordet forkynnes og sakramentene forvaltes. Kirken i denne betydningen er ikke avhengig av bestemte ledere eller organisasjoner. Kirkens rom og ritualer holder oss fast i det bestandige og uforgjengelige, i det utsigelige i tilværelsene. Kirkebygget synliggjør Guds nærvær der vi bor. Det betyr uendelig mye for folk at kirkebygget er der. Det merker vi når kirker brenner, eller når mennesker av andre årsaker blir forhindret fra å komme dit. Prester forteller om ungdommer som satt og ventet på kirketrappe om morgenen den 23. juli. Å ivareta kirkene kommer til å bli en kjempeutfordring i årene som kommer. At de holdes fysisk åpne og tilgjengelige må være et mål for oss.

Oppslutningen om de kirkelige handlingene er en viktig forutsetning for at vi skal kunne kalle oss folkekirke. Gravferdene er i mange mindre lokalsamfunn de mest besøkte gudstjenester. Likevel etterspørres ikke oppslutningen om gravferd i årsstatistikken for menighetene. Hvorfor gjøres ikke det? Det problematiseres også av og til, at prestene må bruke altfor mye dyrebar tid på sørgesamtaler og begravelser. Vi er en seremonikirke, sies det da. Men hvor ellers skal evangeliet lyse for menneskene, om ikke i møte med livets mest eksistensielle erfaringer? I sin nye doktoravhandling peker vikarprest i Dovre Bjarte Leer-Salvesen på at påskens budskap om Jesu lidelse, død og oppstandelse er det det oftest prekes om i gravferd. De helt sentrale elementer i kirkens tro blir forkynt, men det regnes ikke med i statistikken over kirkens liv.

Det er underlig at noen kirkelige stemmer ser ut til å ville gå i tospann med tabloide medier i å løfte fram hvor lite sann tro der er å finne blant kirkens medlemmer. Jeg er urolig for at vi ikke verdsetter nok at så mange søker kirken gjennom livsritene, at det er kirken mennesker

går til, ved alle de viktigste anledningene i livet. Vi må huske på at det er ingen selvfølge. I Sverige erfarer de nå at dåpsprosenten mange steder er helt nede på 30 %. Det utfordrer kirkens identitet, når dåpen blir bare for de få. I noen menigheter i Den norske kirke kan man få inntrykk av at mange dåp er et problem. Jeg håper det ikke kommuniseres for ofte. Å bevare den høye dåpsprosenten vil være avgjørende for kirken framtid. Dette må løftes fram i vår strategiske tenkning.

Det tredje spørsmålet jeg vil stille er dette:

3. *Hvilke strukturer vil best ivareta menneskers tilhørighet til og bruk av kirka?*

Luther har lært oss at det ikke er en bestemt organisering eller form som gjør kirken til kirke, men at evangeliet får lyde og at sakramentene blir forvaltet. Kirkens organisering må vurderes til enhver tid etter hvordan den tjener eller ikke tjener evangeliets frie løp. Det betyr ikke at strukturer og ordninger er likegyldige. De er dypt ladet med verdivalg og innhold. Hvor vi i framtiden plasserer innflytelse og myndighet i kirken, vil prege hvordan kirken framstår for kirkens medlemmer. Valg av struktur sier noe om hvilken kirke vi vil ha.

Jeg har ikke tenkt å skissere opp en ny kirkeordning, men jeg vil peke på noen faktorer som jeg mener er viktige:

For det første: Vi må fastholde at soknet er den grunnleggende enhet i kirken, og det må gis innflytelse i henhold til det. Alle mennesker bor et sted, i kort eller lengre tid.. Kirkens identifikasjon med livsvilkårene på det enkelte sted må være et kjennetegn ved folkekirken. Der lever mennesker sitt liv, der har de sin tilknytning og sitt eiendomsforhold til kirken. Derfor må det arbeides videre for å styrke lokaldemokratiet i kirken. Kirkens beredskap til å være et tilfluktssted når små eller store kriser rammer folket vårt, prøves ikke i sentralkirkelige beredskapsordninger, men i hvordan tilhørighet og relasjoner bygges i det daglige. I skiftende tider, skal kirken gjøre det den alltid har gjort.

For det andre: Strukturene og demokratiske organ må understøttes av tydelige rammer og lover. Disse skal sikre kirkens åpenhet, trygge de ansattes arbeidsvilkår og tydeliggjøre oppgaver og ansvarsfordeling. I dette ligger også økonomi til kirkelig betjening og ivaretagelse av bygg og anlegg.

For det tredje: Strukturene må videreføre et **overfor** i forholdet mellom råd og den kirkelige tjeneste på alle nivå. Den kirkelige tjeneste må forbli både avhengig og uavhengig av det kirkelige demokrati. Slik må det være for å ivareta forkynnelsen av ordet og forvaltningen av sakramentene som uunnværlig for kirken. En menighet må ha en prest. En kirke må forrette gudstjenester og kirkelige handlinger for å være kirke. Kirkens lære kan til syvende og sist heller ikke vedtas demokratisk. Den må alltid forkynnes og fortolkes. Vi må derfor ha myndige råd og myndige kirkelige medarbeidere i samspill, som stimulerer og korrigerer hverandre. En slik uavhengighet er viktig for kirken.

Så tilbake til spørsmålet:

Hva i vår kirkeforståelse er viktig å vektlegge i arbeidet med ny kirkeordning?

Til dette spørsmålet har jeg valgt å vektlegge følgende fokus: «*Den framtidige kirke må være gjenkjennelig som den kirke mennesker har sin tilhørighet til!*»

Og for å styrke dette fokuset vil jeg til slutt repetere de tre spørsmålene, som bør følge oss i det videre arbeidet:

1. Når vi snakker om «kirken selv» eller kirkens «vi», HVEM snakker vi om da?
2. *Hvordan kan vi trygge at kirkens rom og ritualer holdes åpne for menneskers alminnelige liv?*
3. *Hvilke strukturer vil best ivareta menneskers tilhørighet til og bruk av kirka?*